

խարութիւն և զսփոփանս, առ որ ունիմք ասել, թէ՛պէտ ըստ աշխարհի վարեցման փոխումն նորին պակասութիւն մեծ և տրտմութիւն գերազանց իմն է ձեզ՝ զաւակացդ և ընտանեացդ և մեզ բարեկամացս նորին, սակայն ըստ քրիստոնէականի յուսոյ և կրօնից մերոյ ոչ այլ ինչ, թէ ոչ ի պանդխտական վայրիս յայժամանէ առ բնիկ հայրենիսն մեր փոխել: Ուստի պարտիմք զժանրութիւն, որ ըստ աշխարհի, քրիստոնէաբար թեթևութեամբ տանել ըստ յուսոյ հանդերձեալ կեանքն: Լսելով բարձրաբարբառ ձայնի սրբազան առաքելոյն, թէ ոչ է պարտ քրիստոնէից սուգ առնուլ ի վերայ մեռելոց, այլ լացցին հրէայքն և կոծեսցին թերահաւատքին, զի նորա են արժանի կոծոց և ողբոց, որովհետեւ վասն միոյն յաւիտեան տանջանքն է պատրաստեալ, և միւսն շունի երբէք զյոյս յարութեան վերստին նորոգման: Իսկ մեք՝ քրիստոնէացս, յուսով ակնկալեալ կենաց անվախձանից, համբերաբար ըստ Հօբայ օրհնեալ: Արդ և դուք, սիրելիք մեր, յայժմ զգորութիւն հոգւոյդ արիացուցանելով հարկ է քիչ հարապատ որդիաբար զնմանութիւն հօր քո բերել ի քեզ: Բարեձևութեամբ քաղաքավարութիւնդ և կարգատր կառավարութիւն տան ձերոյ և համայն գործոց ձերոց, զի լսելով մեր զբարի համբաւ ձեր, ուրախ լիցուք ի ձեզ բարեկամական սրտիւ, վասն զի յայժմամ ոչ լինի ի հաշիւս մեռելոց արկեալ պայծառ հայրն ձեր և սիրելիս մեր, որովհետեւ զհամատիպն գորդի որ ունելոց է ի յաշխարհի: Սակս որոյ, լսելով ձեր զմիտս զայս բարեկամական գրուած և ընտրութիւն իբր զբարին ի յաման զգօն մտաց ձերոց վեր բնդունելով սրտիւ նատրեսչիք ի պայծառութիւն անուան ձերոյ և ի ցնծութիւն սրտի բարեկամաց ձերոց:

Ձխնդիրն լուսահոգի հօր ձերոյ, որ յաղագս խօսոյ գաւառին, յօժարութեամբ կատարեալ երանելի հօր մերոյ արքային և հանդերձ տեղոյս նոյն ժամենական եղելութիւն զգրուածնի ձեռն հինգ հարիւրապետն Ռաֆայէլ պատանեկին զկնի փոխիլոյն հօր մերոյ առաքեալ եմք առ ձեզ և յուսամք ցարդ բաժանեալ իցէ ձեզ և զայն ամենայն ծանուցեալ իցէք⁵:

Իսկ այժմեանական եղելութիւնքն շնորհօքն աստուծոյ ներկայապէս կամք անդորր և խաղաղութեամբ մեք և երկիր մեր, անկասկած ի թշնամեաց և ի շըրջակայ գրացեաց մերոց եղեալ պարսիկք իշխանաց թէ ի Գեանջայու և Երևանու և թէ յալոց, յորոց բաց ի բարեկամութենէ և շնծայաբերութենէ ոչ ինչ ցուցանի մեզ: Նոյնպէս և ի մեծութենէ նորին ինքնակալութենէ Պալ Պետրովիչ կայսերէն ամենայն ոուսաց ունիմք աւելի քան զմօրն իւրոյ զշնորհ և զողորմութիւն, զոր տալով մեզ զգօրս վեց պատալիծոս մշտակայս իւրովք ոտձկօք և ամենայն հարկատր պարագայիւքն զօրաց, և յատկապէս մեզ թաք, գաւազլախ և կրկնոց արքայական և զերկիրս մեր թուելով տերութիւն իւրոյ կայսերական մեծութեան, որպէս զՄոսկօֆն և զՊետրսբուրգն, որոց այսց ամենից շնորհաց և պարգեւեաց ընկալնումն: Յուսամ չե ևս տեսցէ քսան օր ժամանակ, ըստ բարձր հրամանի նորին մեծութեան և ըստ գրեցման մինիստրին⁶ մերոյ: Ուրեմն եթէ ըստ շաղիս հօր ձերոյ հայրենասէր կամս ունիցիք, արժանի է ասել՝ աչք ձեր ի լոյս եղիցին և սիրտք ձեր՝ ի ցնծութիւն:

Ի սահմանի մերում եղեալ զբոլոր ազգն և զժողովուրդն հայոց առանց խարութեան ազգէ մերմէ (այսինքն ի վրաց) ունիմք ընկալեալ ի ծառայ գթութեան և պահպանութեան մերոյ ըստ իւրաքանչիւր արժանեացն իւրեանց և զայնս, որք տարագրեալքն են ի հօտէս մերմէ և ցրուեալք ի զանազան գաւառս՝ նժգեհ կենօք կեան ընդ տերութեան ալլազգաց մեծաջան աշխատութիւն, զայնս ևս ածել կամիմ առ մեզ⁷, զի ընդ եղբարս իւրեանց՝ բնակեացին ի սեպտեհ աշխարհս իւրեանց ի վայելել զսէր և զգթութիւն մեր, և յատկապէզ զձեզ իսկական հաւատարիմ բարեկամօք մեր ցանկամք ունիլ ի պատիւ, ի սէր և յատիւճան նախագահութեան ի մէջ նախարարաց մերոց, որք ընդ մեզ են:

Ձձերդ բարեկեցութեան և գտեղոյդ համբան անպակաս գրեսչիք մեզ, զի ախորժելիք են մեզ և եթէ զխնդիր իմն ևս ունիցիք՝ չեն անտես առնելիք ի մէնջ, այլ իբրև հարազատի և հաւատարիմ բարեկամի յօժարութեամբ կատարելոց եմք: Ե՛վ զայլ մանրամասնաբար որպիսութիւնք տեղոյս և մեր ՝ ի մերմէ